

DAVLAT XIZMATLARIDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI

Rahimova Mohinur

Murodovna. Toshkent davlat yuridik universiteti tayanch

doktoranti +998907886069

rahimovamohinur1112@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20759275>

Annotatsiya Mazkur tezisda davlat boshqaruvini raqamli transformatsiya qilish sharoitida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanishning dolzarb masalalari tahlil qilinadi. Ushbu tezis davomida SI ning davlat xizmatlari samaradorligini oshirishdagi o'rni, xususan, jarayonlarni avtomatlashtirish va inson omilini kamaytirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, tizimni joriy etishdagi huquqiy, etik va texnik to'siqlar o'rganilib, rivojlangan davlatlar tajribasi asosida milliy qonunchilikka takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, davlat xizmatlari, raqamlashtirish, elektron hukumat, algoritmik boshqaruv, ma'lumotlar xavfsizligi, kiberxavfsizlik.*

1. Kirish

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi davlat boshqaruvi tizimida tub burilish yasamoqda. Davlat xizmatlarini raqamli transformatsiya qilish jarayoni SI texnologiyalarini integratsiya qilishni taqozo etmoqda. Sun'iy intellekt xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, qaror qabul qilish jarayonlarini optimallashtirish va xizmatlar shaffofligini ta'minlashda asosiy vosita hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, davlat boshqaruvi tizimida SI texnologiyalarini joriy etishning nazariy asoslarini chuqur o'rganish va amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ilmiy vazifadir.

2. Sun'iy intellektning davlat xizmatlari sohasidagi qo'llanish sohalari

SI texnologiyalari davlat xizmatlarida quyidagi asosiy yo'nalishlarda samarali natija bermoqda:

- **Chatbotlar va virtual assistentlar:** Fuqarolar bilan muloqotni 24/7 rejimida tashkil etish.
- **Big Data tahlili:** Katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish orqali boshqaruv qarorlarini qo'llab-quvvatlash.
- **Antikorrupsiya:** Tizimdagi korrupsiyaviy holatlarni aniqlash va ularning oldini olish.
- **Monitoring:** Avtomatlashtirilgan nazorat tizimlari orqali ko'rsatilayotkan xizmatlar aniqligini ta'minlash.

3. Tizimni joriy etishdagi asosiy muammolar va cheklovlar

SI texnologiyalarining afzalliklariga qaramay, ularni keng miqyosda tatbiq etishda bir qator tizimli to'siqlar mavjud:

- **Huquqiy bo'shliqlar:** Amaldagi qonunchilikda SI tomonidan qabul qilingan qarorlarning huquqiy maqomi va bu qarorlar uchun javobgarlik masalasi to'liq tartibga solinmagan.
- **Etik xatarlar:** Algoritmik ishlovchi ma'lumotlardagi tarafkashlik (bias tizimi) fuqarolar huquqlarining kamsitilishiga olib kelishi mumkin.
- **Texnik va kadrlar masalasi:** Ma'lumotlar sifati pastligi, kiberxavfsizlik tahdidlari va davlat sektorida yuqori malakali IT-mutaxassislarning yetishmasligi asosiy cheklovlar sirasiga kiradi.

4. Xalqaro tajriba va tahlil

AQSh, Singapur va Estoniya kabi davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, SI samaradorligi uchun quyidagilar muhim hisoblanadi:

- Ochiq ma'lumotlar siyosatini yuritish;
- SI etikasi bo'yicha milliy standartlarni qabul qilish;
- Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish.

5. Tadqiqot natijalari va tavsiyalar

Tahlillar asosida O'zbekiston sharoitida davlat xizmatlarida SI dan foydalanishni takomillashtirish bo'yicha quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. **Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish:** SI algoritmlari shaffofligini ta'minlovchi normative huquqiy bazani ishlab chiqish va mustahkamlash.
2. **Xavfsizlik mexanizmlari:** Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va kiberxavfsizlikni kuchaytirish.
3. **Strategik rejalashtirish:** Milliy SI strategiyasini amalga oshirish va davlat xizmatchilarining raqamli ko'nikmalarini oshirish.

Xulosa

Sun'iy intellekt davlat xizmatlarini modernizatsiya qilishda ulkan salohiyatga ega. Biroq, uning muvaffaqiyati nafaqat texnologik yechimlarga, balki huquqiy va etik muammolarni kompleks hal etishga, shuningdek, bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan davlat siyosatiga bog'liqdir. Davlat boshqaruvida sun'iy intellektni joriy etish faqat texnologik jarayon emas, balki institutsional va madaniy transformatsiya jarayonidir. U raqamli davlat tushunchasini yangi bosqichga olib chiqib, proaktiv, analitik va inson markazli boshqaruv tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. Islohotlar SI ning huquqiy, etik va sotsiologik o'lchovlarini kompleks tahlil qilish orqali milliy transformatsiya strategiyalarini yanada takomillashtirishga yo'naltirilishi zarur.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi 01.03.2025-y., 06/25/27/0196-son
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Sun'iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilga qadar rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida to'g'risidagi qarori // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi 22.11.2025-y., 06/25/223/1076-son
3. OECD. Artificial Intelligence in the Public Sector: Opportunities and Challenges. Paris, 2021.
4. United Nations. E-Government Survey 2022: The Future of Digital Government. New York, 2022.
5. Stuart Russell, Peter Norvig. Artificial Intelligence: A Modern Approach. Pearson, 2020.